

Szerkesztőség:

Rimaszombat, Kossuth Lajos-
utca 37. szám Ide intéendő
a lap szellemi részét érdeklő
minden közlemény és levelezés

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT

VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: CSÜTÖRTOKON.

Felelős szerkesztő: Dr. TERHES, SÁMUEL.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Deák Ferencz-u.
8. sz. a. a könyvkereskedésben
— Ide intéendő a kiadó hiva-
talt illető előfizetés, hirdet-
mény, nyiltér és egyéb felszó-
lalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petitsor tér-
fogata 12 fillér.
Többszöri hirdetésnél árked-
vezmény.

Nyiltér:

Egy sor 40 fillér

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Ratkó vidék panasza.

Lapunk a vármegye minden vidékének jogos érdekeit mindig szívesen karolja fel, s örömet ad helyet olyan felszólalásoknak, melyek arra irányulnak, hogy a figyelmet rátereljék egyes hiányokra és ilykép valamit lendítsünk az elhagyott helyek érdekein.

Most Ratkó vidékéről kaptuk a következő figyelemreméltó cikket:

Tekintetes Szerkesztő ur!

Kérem, legyen szíves szerény soraimnak becses lapja hasábjain helyt adni annnyival is inkább, mert azok a közérdek szempontjából irattak, s ha netalán az érdeklődő körök által megszívleltetnének — halásak lennének ezért az elhagyott ratkóvölgyi lakosok.

A bércezes Gömört kicsiben Magyarország-hoz hasonlítják, s kétségtelen, termőföldje van: melyben acélos buza terem, van bora, dohányja, vannak gazdag érczetek magokba rejtő hegységei, vannak óriási erdőcomplexumok, hol árbócznak való fényő terem.

Népes völgyeit négy folyó árja szeli, Sajó, Murány, Rima és a Garam, hol a gőzlő szalad, csak nálunk a Túrőze mentén, a technika e vívmánya, sajnos, még el nem jutott, bizonyára azért, hogy be akarják várni a kormányozható léghajót, úgy lehet, hogy az majd ingyen visz.

Néhány évvel ezelőtt szó volt arról, hogy a murányi vasutat Jolsvárol a Vashegy alatt — hol virágzó bányászat van — építik s Ratkó völgyében Ujvásár, Szilistyének fordul, hogy Balogon át Rimaszombatba, a megye központjába vezet.

Részint az érdeklőség hiánya, de leginkább a terepviszonyok nehézségei az illetékes factoro-

kat arra birták, hogy az eszme még mielőtt megszületett volna, elhalt. — Tagadhatatlan, hogy ezen vasut kiépítése nem kis áldozatokba került volna, de kifizette volna magát, mert éppen olyan forgalmas és jövedelmező ipati vasut lehetett volna, mint a többi gömői pályák. — A technikai tudomány előtt ma nehezesség nincs, egy becsi Semmeringen, — a Körnőczbánya Rutka, vagy a Tiszolcz-breznoi vasut már igazi ritkaságszamba megy, ez azonban alig került volna többé, mint az özöreny-horkai viaduct.

Vasutállomásunk Tornallya, mely 42 km. távolságnyra van, tavirda állomás szeles e periferian nincsen, legközelebbi tavirda hivatalunk Jolsva, Nagyrőcze, Rimaszombat es Tornallya. Egy közönséges egyszerű es nem „express” surgony rendszeren csak másodnap, nehá harmadnap kerül az illetékes kezeihez, gyakran akkor, midőn az illetőt már rég eltemettek.

Póstközlekedésünk per Tornallya-Harkács 42 km. utvonalon egy delizance-szerű kocsin eszközöltetik; a postakocsi gyakran ezeket tartalmazó ellátmánynyal a szuk borosznoki völgyben esendő fedezet nélküli halad. Gyakran értékes csomagjaink egy viselt vaszontakáro alatt aznak órák hosszakat a hosszú uton s a nagy rakódás következtében a rozoga taligan nehá teljesen derangiert állapotban jutnak kezünkbe s a m. kir. postaigazgatóság meg annyira sem miltatja e szerény, türelmes publikumot, hogy a postaszállítást Cariollal eszközöltetné.

Uthálózatunk sok kívánni valót hagy hatra; fővonalunk Tornallya-Ratkó es onnet Jolsva-fele mintegy 300000 mm. teherszállítás lebonyolítására van hivatva, tehát ha minden negyedévben új fedanyagot kapna is az uttest, az sem lenne sok, mégis a tavalyi esztendőben kilométerenkint

7 sirt vontak le a fedanyagból. Utaink jobbadán partoldalokban vezetnek, a hegyoidalakból több helyen forrasok fakadnak, melyeket telen a így felsziv s igen esuzsamlos helyek keletkeznek az uttesten, úgy annyira, hogy csak elvezeselylyel lehet meg nappal is közlekedni, es daczara a ezertéle veszedelemnek, szeditő melysegeknek, azt lehet mondani, az uttest sehol korlattal el látva nincs. — Kérem, s tisztelettel kerem az allamépiteszeti hivatal altalam mindenkor nagyra-becsült kitűnő vezetőjét, kegyeskedjek a veszelyes helyeken ezekről gondoskodni. — Nem mulasztatom el egyuttal arra is felhívni becses figyelmét, hogy az illetékes utbiztost az ut karbantartására s az utvonal jobb módon való gondozására figyelmeztetni meltoztassék, az utkaparókat pedig, hogy az átereszek es sánczok tisztítására jobban ügyeljenek. Utaink a jarasi főszolgabiroval vagy az igazságszolgáltatás buzgó őreivel hamarabb lehet találkoznai mint az utbiztossal vagy plane az utkaparóval? Bocsanatot kerek, de nem elegendő az: hogy az igen tisztelt utbiztos ur ősszel egyszer es tavasszal egyszer, az utkaparó pedig csak havonta egyszer jelenik meg a közutakon.

Valóságos egyszerűsítés, a szó szoros értelmében véve az, s mikor Szell Kálman az egyszerűsítési törvenyt behozta, alighanem a Ratkóvölgyi utakra gondolt?!

Még egyről akarok megemlékezni s ez a közigazgatás. Előre kijelentem azonban, hogy a járás főszolgabiráját a lehető legnagyobb tiszteletben tartom, ki fáradságot nem ismerő buzgósággal viszi terhes hivatalát, s ha a szükség kívánja, hetenként kétszer is megjelenik kerületében, pedig valóságos áldozat Jolsvárol az ide való utazás. — A közigazgatás mizeriáit abban

TÁRCZA.

Az iparfejlődés története.

Írta s a rimaszombati „Polgári Olvasókör”-ben 1904. február 21-én felolvasta: KOMÁROMY GEZA.

(Folytatás.)

Sokkal több s nagyobb változatosságot mutat az ugynevezett bronzkor, a melyet a rezkorrall összehasonlítva, már fényűzőnek mondhatunk; annyira gondot fordít e kor iparosai az eszközökre es tárgyakra. Reszint ásatások, részint a véletlen folytán különféle alaku edények, tálak, szűrők, kulcsok, ollók, vésők, tűrészek, fejszék, kardok, dárdaok, buzogányok, sisakok, harcizkürtök, löszerszámok, majd ékszeresek, gyűrűk, karpereczek, csatok, esingők stb. kerültek napvilágra, melyek bizonyítják, hogy egyes nagyobb kézi ügyességet es szakértelmet igénylő mesterségek nem csak létezhettek, hanem a tőkely magas fokán is kellett allaniok. Anyagai a bronzot használták, a mely feldolgozható állapotban nem fordul elő, hanem bizonyos arányok szerint olvasztották össze rézből es ónból. Ez volt az ötvözés, a melynek aránya vidékenként változó volt. A feldolgozásnál az öntési eljárás volt szokásos, s a felolvasztott, folyékony öntvényt mintákba öntötték. E bronztárgyak díszítési kéttelék: bevésést es domború; a bevésést obsidiánkövel eszközölték, míg a domború rákalapáltak vagy a mintákba vés-ték bele a díszit s az öntött tárgy a mintából kapta a díszítést.

Alig terjedt el a bronz használata Európaszerte, már is egy új fém, a vas jött forgalomba, a melylyel beköszöntött a legújabb kor: a vaskor. A vas felfedezése szintén a homályba vesz el. Talán éppen úgy a véletlen juttatta hozzá az embert, mint a bronzhoz, vagy talán az érczolvasztás sok ezer évi kísérletezése vezetett rá annak megismerésére.

A vas feldolgozása a maival azonos eljárásan alapult s használata már több ezer éves multról tanuskodik. Hogy mi mindentélére alkalmazták a vasat, azt módunkban van naponkint tapasztalni, mert mi is a vaskorszak gyermekei vagyunk s láthatjuk a vasnak számtalan sokféle alkalmazását; ennéltova erről bővebb tárgyalásba bocsátkoznom felesleges. Hanem vessünk egy futó pillantást arra, hogy jelen korunkig hogyan fejlődött ki az önálló ipar es a nagyipar.

Említetttem már, hogy az őskorban, a mikor az ember földje es erdeje jövedelméből élt, iparizikkek nem igen volt szüksége, a mi kevés kellett neki, maga állította elő. Az erdő faiból hazat épít, a gerendázat reseit mohával tömi be, agyaggal betapasztja s később felhíre mázolja. Összes hazi szükségleteit maga állítja elő vagy a nehezebb, fáradságosabb munkát a szolgák végzik, de nem mint különálló kézművesek. Az ipar csak úgy szerepel az ősök munkájában, mint a földműveléssel kapcsolatban álló mellékfoglalkozás. Nincs szükség acsra, kőművesre, asztalosra, szabóra, vargára stb.-re. Így tehát ipart senki sem üzött abból a czeleből, hogy vele keresse meg kenyerét.

A mint azonban a kultura mindjobban terjedt s az izlés finomodott, megszorodtak az ipari szükségletek is. Csakhamar érezték, hogy a landzsák, kardok, különböző fegyverek, gazdasági eszközök stb. előállítására rendszeres kiképzést igényel s ezt csak úgy lehet elérni, ha a földműveléstől külön választják, mesterséggé emelik. Így szinte bizonyos, hogy az első, a földműveléstől különálló ipari foglalkozás, mesterség a kovácsság volt. S hogy mennyire becsülték ezt a mesterséget, hagyományok, szokások, törvények bizonyítják. Fejedelmek uzik e mesterséget, a hős esontos Szigrid maga készíti kardját; a vandálok királya egy ügyes kovácsot grófi rangra emel; a gothok törvénye egy kovacs megöléséért 2-szer annyi büntetéspénzt állapít meg, mint egy közönséges emberéért.

A kovácsság mellett még két más ipar lépett ki korábban a földművelési mellékfoglalkozás szük korlátai-ból s lett önálló kenyérkereseti mesterterséggé u. m. a fazekasság es szövés, mert hiszen ilyenmü iparizikkek volt legkorábban es leggyakrabban szükség, s csak ezek után alakulhattak ki a többi mesterségek a kultura fejlődésével.

A kézműveség es ipar fejlesztésére es tökéletesítésére aztán a legnagyobb befolyást gyakorolt az allanhatalom fejlődése, kialakulása, a fölbirtok viszonyok gyökeres megváltozása s azok az átalakulások, melyek ezeknek természetes következményei voltak. — Nem lesz érdektelen csak úgy átlutni ezeken. A népvándorlás korabeli hadi állapotok szükségessé teszik egy vezető férfi választását, a vezérből lesz az örökös király, kinek hatalma es birtokainak szaporodásával a felségjogok gyakorlásában több es több közegre van szüksége; megalakul hát a szolgálati nemesség, mely szolgálatiért gazdag földbirtokokat kapva, nagybirtokos osztálylyá fejlődik.

Gazdag alapítványokkal létrejönnek az egyházi uradalmak. A nép nagyresze a hadviselés súlyos terhe alatt nyögve, hogy ettől es más terhektől is szabaduljon, szívesen mond le szabadságának teljes élvezetéről s a nagybirtokossal oltalmi kölcsön es szolgálati viszonyba lép. Ék-ként keletkezik a hűbéres osztály, melynek egy része a királyok, főurak, kaptalanok, klastromok udvarában egész külön osztályt, az udvarnokok osztályát alkotják meg, kik javarészen iparos emberek. Nagyon természetes, hogy mindez nem egyszerre s nem is rövid idő alatt történt. Szadadok, ezredek kellettek hozzá. S a mikor így megváltoztak a körülmények, nagyon természetes, hogy az iparviszonyok változását vontak maguk után. Sok es sokféle munka elvégzésére, sok es sokféle munkaerőre volt szükség s elkerülhetlenné vált a munka megosztás. Beláttak annak hasznát, ha egyesekre oly munka elvégzését bízzák, melyre különös kedvük s ügyességük van. Eszrevették pl., hogy a kovácsok között az egyik finomabb cikkek, pl. fegyverek előállításában ügyesebb s hogy minél többet foglalkozik azzal, annál ügyesebb. Tehat állandóan azzal bízták meg. Így támadt egy új mesterség, a fegyverkovácsé, a puskaművesé. Használókepen valhatott külön idők folytán a lakatos, bádogos, rézműves, arany- es ezüstműves s így alakulhatott meg aztán a többi mesterség is.

A kereskedelem es forgalom hiánya mellett azonban nagyon el voltak egymástól zárva az egyes városok, községek, uradalmak, s így mindenkinek magának kellett gondoskodnia arról, hogy szükségleteit előallítsa. Így minden egyes uradalom egymagában elzárt gazdasági egységet kepezett, maga gondoskodott munkásokról, kiket nem szabad ipari munkásoknak tekintenünk, mert csak uruknak, gazdájuknak, az uradalomnak szentelhettek idejüket es erejüket. Amde bizonyára akadtak olyanok is, kik nem mondta le önállóságukról, szabadságukról, egyéni függetlenségüket nem áldozták fel a gondtalanabb életért s daczara annak, hogy birtokaik örökies, eladósodás vagy más által szétforgácsolódta, nem adták el magukat az uradalmaknak, hanem olyan életpályát választottak, a mely függetlenségük mellett mindennapi kenyerüket is biztosította. S ez a kenyérkereset az iparos pálya volt. Ezek községeiben, városokban települtek le, a hol szükség volt kézművesekre.

Az így lassacskán fejlődött ipar kielegitette ugyan a szükségletet, de magasabb fejlődésre, virágzásra csak akkor jutott, a mikor a városi élet kezdett kifejlődni s a cserét a pénzforgalom váltotta fel.

lelem, hogy Krokova, Zdihava, Poprócs, Bisztró, Gerlice, Filler, Rónapatak, Ispánmező és Borosznok községek lakói, legesekelebb közigazgatási ügyben: mezőrendőri 1—2 koronás kihágás miatt, közösen zavarás stb. stb. a főszolgabíró-ság székhelyére 30—40 km. hosszú utakat gyalog kénytelenek megtenni.

Alázattal kérjük az illetékes fórumokat, szívelejék meg az elhagyatott vidék sorsüldözte szegény lakosait, crealjanak Ratkón is, a garamihoz hasonló és teljesen életkepes szolgabíró-ságot, ha már telekkönyv, adóhivatal és járásbíró-ság Rőczen marad is.

Röviden körvonalozva elmondám a fentiekben ama hiányokat, melyekben a ratkóvölgyi lakosság élni kénytelen, de nem lesz talán érdektelen, ha még egyet-mást elmondok a szűkebb értelemben vett falusi életéről is.

A vidék lakói tót ajkuak ugyan, de távol van tőlük minden coccettirozás a pánszlavizmus felé, sőt azt lehet mondani, jó hazatiak s a fiatal nemzedék mind beszél magyarul. — Serény, igyekvő, szófogadó, alázatos, munkát bíró és tiszteletet tudó nép, — ura iránt nem bizalmatlan, nem rossz akaratu, szóval a mai szocialisztikus eszmék által egyáltalán szaturálva nincsen

Földje, rédje kevés van: az elvetett mag alig hozza meg a két-három szemet, marhát keveset tart. Mindennapi kenyerét csak úgy keresi meg, ha fuvarba, napszamba megy, vagy ami még gyakoribb, házi ipart üz.

A vashegyi-rákosi bányatelepek ugyan soknak adnak biztos megélhetést, kenyeret, de keverses a megkeresése. Föld alatt, a siri csend és sötétségben, vízben — 20—30 C° meleg gözben, nehéz bányalégben, pislogó lámpamecsnél, tehát nem a napfény s ozondús friss levegőn keresi a bányász a kenyerét . . . s elete sohasem biztos!

A vidék másik keresetforrása, a vörösvágási hercegi kohó, be lett szüntetve a vasiparban nyilvánuló óriási pangás miatt; a gyarüzem maga kisebbszerű volt, de a különböző munkabérek czimén — bánya- és kohómunkások, nyersvas, vaskő-fuvarosok és erdei munkások között évente 120,000 frt forgalmat representált, s ha ezen összeget terményben reconpelsáljuk 180—200 wagon buza termésének felel meg.

A nép állandó keresetforrását a kis háziipar szolgáltatja. Legtöbbnyire faiparral foglalkoznak a szegény lakosok, télen át orsót, guzalyt, kosarat, gereblye nyelet, nyirfaseprűt és jármot gyártanak, hogy a mindennapi szükségleteiket fedezni bírják. — A kis ipar annyira divik, hogy egyes iparcekkékből egész wagon szállítmányok az alföldre küldetnek

A megélhetés azonban elég nehéz, mert egy pár ember naponta alig készít többet 100 drb orsónál, ára 40—50 kr., vagy 20—25 drb. fakánál ára 40—50 kr., 8—10 drb. nyirfaseprű ára 40—50 kr., szóval naponta 1 koronánál

A forgalom növekedésével az iparos nemcsak megrendelésre, hanem készletre, eladásra is dolgozott s ez által az iparosból egyúttal kereskedő is lett, így nagyon természetes, hogy minél jobb, tökéletesebb iparcekké előállítására kellett törekednie, hogy áruért több értéket kapjon. Az iparcekké értékesítése a középkorban a piacon, a vásáron történt. Vásártartásra jogot azonban csak oly városok kaptak, hol a forgalom biztonságáért a hatóság felelősséget vállalt, amely aztán ennek fejében helypénzt szedett. Majd aztán abból a célból, hogy az áruk jóságát ellenőrizhessék, hogy a vevő összehasonlíthassa az árukat, hogy maguk az iparos kereskedők üzleti helyzetében is bizonyos méltányos egyenlőség legyen, a hatóság maga épített bódékat, csarnokokat, hol mindenkinek a kijelölt helyen volt szabad árusítani, természetesen bizonyos bérösszegért.

Hasonlóképp döntő betollyással volt a középkori kézműipar fejlődésére, az ipari szövetkezés a czéhrendszer. Magáról a czéhrendszerrel órák hosszat lehetne beszélni, ha kiterjeszkedném arra, hogy mily érdeletes szervezet volt ez a multban, milyen iskolája volt a közérzületnek, tevékenységnek, az igaz polgári büszkeségnek, öre a becsületességnek, jó erkölcsöknek és az ipari tisztességnek. De én ez alkalommal csak azon szempontból említem fel, amennyiben az ipar fejlődésére volt hatással.

A középkori állapotok, a háboruszkodás, a forgalom bizonytalansága, az áruk szállításának nehézségei, mint már említettem is, arra indították az egyes városokat, hogy gazdasági tekintetben függetlenítsék magukat. A városi hatóságok tehát jogok, kedvezmények adásával is azon fáradoztak, hogy az ipart sokoldaluan fejlessék, minden iparágat meglegyenek a képviselői. Ezek a mesterek aztán szövetkezett, czéhet alkottak, mely bizonyos jogokat kapott a hatóságtól, s annak a czéh részéről az a kötelezettség felelt meg, hogy a lakosság szükségleteit a megkívánt módon kellett kielégíteni, szavatolnia kellett arról, hogy tagjai jó és jutányos árut szállítsanak a polgároknak. Eppen ezért vizsgálo bizottsági tagok járták be a műhelyeket, felügyeltek arra, hogy az anyag jó és tartós, a munka csinos és gondos legyen. S viszont a polgárság oly ipari czikket, a mit czéh tagjai el tudtak készíteni, kivülről nem szerezhetett be, azon egy esetet kivéve, ha a mesterek tulhalmozás miatt nem voltak képesek a megrendelést teljesíteni. Látnak tehát, hogy az iparpolitika, mely a zárt városi gazdaság létesítését tűzte ki, míg egyrésztől különös pártolásban részesítette a termelőket, addig mintegy utját állotta sok

többet alig bir keresni s ha meg is kereste, tudományába kerül, mire fordítsa, mit vegyen rajta a sok szükséges közül?

Egy liter pálinka 30 kr., 1 liter petróleum 22 kr., 1 kiló szalonna 80—90 kr., 1 kiló birka-hus 48—50 kr., 1 klg. 4 es liszt 12 kr., szóval párisi piac!

Daczára a nép sanyaru helyzetének, az élelmi czikkek magas árának — az adozó jó nép átlag 50% községi pótlékot fizet és fizeti hűsége-sen, adóhátrálék alig van.

Ezek után kérem s még utoljára kérem a vármegye tek. számvevőségét, hogy a községi költségvetéseket és számadásokat pártfogásába vegye s azok helyességéről ne csak számtanilag győződjön meg, hanem a bevételek és kiadások egyes czimeit is megvizsgálja és szigoruan megvizsgálja kegyeskedjék, valjón minden kiadás igazán községi természetű-e?

Az 1886 évi t. cz., mely a községek autonóm jogát olyan szépen körülírja, és a községi háztartásról olyan szépen intézkedik — a község adminisztratív körét képviselőtestületekre bizza. — Előmerem, helyes; de azt a magasztos megbízatást, melyet a törvény az egyes képviselőtestületi tagokra reá ruház, — azt a jogot, melyet kezébe ad, — sem az uhornai, sem a telgárti, sem a poprócsi, sem a zdihevai „vibornik“ nem érti meg, tehát meg sem becsüli!

* * *

Ha a Ratkó völgyén, a különben is nehéz megélhetési viszonyokhoz — nem számítva ide a vasut és távirat hiányát, mert az luxus lenne, csupán az utak járhatatlanságát — a rossz posta közvetítést, — nehéz fárasztó közigazgatást még hozzá számítjuk, akkor azt hiszem senkinek sem jut eszébe Petőfi ama dala, hogy: ha a föld, a föld Isten kalapja, úgy hazánk, hazánk bokréta rajta, — hanem legalább is Hercegovinában képzelet magat.

Ezek után soraim bezárom, köszönöm azok türelmét, kik elolvasásra méltatják — de hálás vagyok a lap t. szerkesztőjének, kedves barátomnak is, hogy hosszúra nyult közleményemnek helyet adni szives volt, mert soraim nyíltan bocsájtom a nyilvánosság elé, mert sérteni, megbántani senkit nem akarok, s mindig az az elv vezérelt, hogy „Clara pacta boni amici.“

Többek nevében: *Dereneki.*

Pénzüntézetek közgyűlése.

I. Gömörmezei nép- és iparbank.

A gömörmezei nép- és iparbank 33-ik évi közgyűlést febr. hó 25-én tartotta a „Három-Rőzsa“ nagytermében. Közgyűlési elnökké egyhangulag Molnár József ügyvédet választották, ki szép beszéddel üdvözölte a közgyűlésen megjelenteket.

Az igazgatóság és felügyelőség évi jelentését dr. Baksay Dezső igazgatósági jegyző olvasta fel.

A jelentésből látható, hogy a bevételek összege: 2,260,129 kor 58 fillér, az évvégi állomány: 1,630,697.

ideig a külső versenynek. Ez az iparpolitika, ez a czéhrendszer szocialis jellege, mely az iparszabadság, a szabad verseny eszméjét nem ismeri, korlátozza az egyént az összesség érdekében, meghusítja a töke tulsulyra emelkedését, kizárja a tömeges munkaerők egyesítését és kizsákmányolását, mely a nagyipart jellemzi.

Ismét sok idő, a viszonyoknak alapos változása kellett ahhoz, hogy megnyitassák a külső verseny. Nagy szükség is volt reá. Egyrésztől megvédték vele a lakosságot a czéhbeli mesterek kizsákmányolásától, másrészt az egyes városok iparát mentették meg a romlástól, az elposványosodástól.

Mert hisz a verseny, az a hatalmas eszköz, mely az ipart friss, életkepes állapotában megtarthatja.

Ebben, a kézművesség ugynevezett virágkorában roppant haladás, fejlődés mutatkozik az ipar terén s egyik-másik iparágá művészi fokra is felemelkedik, miket azonban itt egyenkint felsorolni lehetetlen; azt azonban legalább úgy általánosságban megemlítem, hogy mi volt a régiéknak a művészi ipar, vagyis hogy az elmúlt időkben hogyan gondolkodtak a művészi iparról? Azt lehet mondani, hogy a régiéknak az ipart valami különös megkülönböztetés okáért művésziéknak sohasem mondták, azaz, nem választották el egymástól a művészi és nem művészi ipart. Ennélfogva nem is lehet szó művészi iparról és ipari művészetekről. A művészetet az iparban ismerték és méltányolták is, de iparuk tartottak minden ebből a körből valót, ha művészi volt is. Tehát művészi iparuk, a mi jelen értelmezésünk szerint nem volt. Készítettek mindent, a mit csak lehetett, művészettel; butort, lakatos munkát, fémművészi tárgyakat, edényeket, fegyvert, ötvös munkát, színes ablakot és sok más egyebet, de mindezt az iparhoz számították. Azt az összekapcsolást, vagyis — ha akarjuk — szétválasztást, mint a hogyan azt utjabban kidagolták, a régiéknak nem ismerék; ez fogalmaikkal, a dolgokról való értelmezéseikkel ellentmondó lett volna. Náluk tehát nem volt műasztalos, műszobrász, műveges vagy pláne haj és fodrász művész, és nem lehetett, perge más oknál fogva sem, művaj, mű-pörköldé, mű-tészta gyár s több efféle badarság, mint azt manap lépten nyomon olvashatjuk, hanem igenis volt asztalosok, lakatosok, üvegesük stb., a kiknek mindegyike a maga nemében művész is lehetett, ha volt rátermettsége.

Hogy az egyes iparágak hogyan fejlődtek fokozatosan, annyi ezredeken keresztül, lehetetlen felsorolni. Tekintsünk végig legalább példaképpen egy pár iparág főbb fejlődési fokozatán. Így az építőipar fejlődésén: Látnak a

kor. 73 fillér, a váltókölcsön állománya: 1,049,719 kor., a jelzálogkölcsöné: 505,554 korona, a törlesztéses jelzálogkölcsöné: 130,166 kor. 81 fillér, kézi zálog kölcsöné: 37,825 kor. Letételek: 5,211 kor. 60 fillér, visszleszámitolás: —. Pénztár: 1903 iki bevétel a mult évi maradvánnyal együtt 4,110,644 kor. 88 fillér, kiadás 4069520 kor. 16 fillér. Pénztári összeforgalom: betételek: 4,080,260 kor. 50 fill. Kiadások: 4,069,520 kor. 16 fillér. Összesen: 8,149,780 kor. 66 fillér. A mult évi összes nyere-mény 37,983 kor. 31 fillér. Az osztalékot 9 koronában javasolja az igazgatóság és felügyelőség megállapítani, a tartalékalaphoz 7000 koronát ajánl esatoltatni s 2172 k. 57 fillért — a jótékony adományok levonása után fennmaradandó összeget — a jövő év számlájára ajánl átvenni. A felügyelőség az igazgatóság javaslatához hozzájárul és azt a közgyűlésnek elfogadásra ajánlja.

A javaslatnak azt a részét, hogy ezután 10% kötelezőleg esatoltassék a tartaléktökehez általában elfogadták s Kres József is lelkesen támogatta ezt, de a mult évi 10 korona osztalék leszállítását ellenezte, míg dr. Kovács László, Baksay István, Terray István és Molnár József az igazgatóság javaslatát támogatták. Ezt a közgyűlés szavazás mellőzésével nagy többséggel el is fogadta. E szerint az osztalékot 9 koronában állapították meg, s a tartalékalapot, mely 41500 korona volt, 7000 koronával gyarapítják.

A kilépő igazgatósági tagokat: Boeckó Danielt, Ethy Frigyest és dr. Rárossy Gyulát egyhangulag újra megválasztották, valamint a felügyelőbizottság tagjait is: Bodor Istvánt, Institórisz Endrét, dr. Kovács Lászlót, Szomolnok Antalt. A leköszönt Molnár József helyébe pedig egyhangulag dr. Glaufrált választották.

Végül napbiztosokká megválasztották a következők: Benyo Béla, Benyo László, id. Csapó János, ifj. Csapó János, Csapó József, Csordás István, Cseh István, Cseh János, Fábry János, Fülöp Benjámín, Gasko János ifj., dr. Kármán Aladár, Konyha Béla, Kovács Ferencz, Kovács Gyula, Kovács István, László János, Lévy István, Lévai Izsó, Percz Samu, Rakottyay Lajos, Schulhof Pál, Simon János ifj., Szabó József Kozma, Szabó József városi pénztárnok, Szabó István mézszáros, Szabó József mézszáros, Varga István, Varga Lajos, Zachar Gusztáv.

Végül Molnár József elnöknek köszönetet szavaztak a gyűlés tapintatos és helyes vezetéseért s ezzel a közgyűlés véget ért.

A jolsvai takarékpénztár r. t.

Az intézet 38 évi fennállása óta — ezen a helyen — alig találkozott az olvasóközönség ez intézettel! Hogy most kilép a visszavonultságából, arra a febr. 24-én tartott ünnepélyes közgyűlése adott méltó okot, a mely Beeser Eudre nagyszlabosi ág ev. lelkész alesperes elnökle mellett folyt le, — a 202 részvényes közül 31-nek jelenlétében, akik 250 részvényt képviseltek.

E közgyűlés ünnepélyességét emelte, hogy akkor adtak át az új takarékpénztári épületet a nyilvános használatnak. 1866. évi április 15-én Balásty Béla igazgató vezetése mellett bérházban 60,000 korona tőkével kezdte az intézet pályafutását; s ma Hoffmann Miksa vezérigazgató alatt — palotaszzerű — méltó otthonban 120,000 korona részvénytőke felett rendelkezik, 600 részvény után, a mely részvény ma, egyenként 400—450 koronát ér.

Ily előnyös viszonyok nemcsak hogy megengedték, de kötelezővé is tették az intézetnek, hogy a Stitniczy Samutól 10,000 koronán vásárolt saroképület helyén — a város legelőnkebb és legalkalmasabb pontján — a jelenlegi díszes és megfelelő épületet — 75,000 korona értékben Lenkey György tornallyai jönevű építész által emeltette.

kőkorszak barlang lakását, majd a czölöpépítményeket, a kunyhókat fából és sárból összetakolva. A bronzkor már kőből, téglából építi házát.

Kőből épültek az egyiptomi gulák, királyok palotái, templomok s mindezek oly hatalmas arányú művek, miket az ókor más kulturnépei nem hoztak létre. Az épületeket karcos oszlopok, pillérek támogatták, aljára virágot festettek, felül pedig az Istennő képével díszítettek. Az ezekre fektetett kőlapok alkották a lapos mennyezetet. A falak bástyaszerűen keskenyednek, fölfelé díszítve színes, jelképes alakokkal, Istenek bevésett alakjaival és fölírásokkal. Általában jellemző az egyiptomi építészetre a piramis, a sphinxek és obeliszek, míg a legutóbbi korszak nagyarányú templomok, sziklasírok és emlékművek építésével tűnik ki. Hatalmas fejlődés mutatkozik már az assyr és perza építkezésnél, hol csucsos és félköríves boltot is alkalmaztak már s a palotákat oszlopos csarnokkal övezik. Ezek azonban csak történelmi érdekléssel bírnak reánk nézve, de ott van például a görög építőművészet, a mely már a Krisztus születése előtti századokban oly magas fokra jutott, hogy régóta ideálját képezi egyes korszakoknak. Elmondhatjuk, hogy nincs művészet, mely oly erős hatást gyakorolt volna a világ izlésére évszázadokon át, mint a görög. Még a XV. század keresztény művészeit is rákényszeríti arra, hogy szakítsanak a gothikával, s térjenek e klasszikus formákhoz. Majd a mult század végén, mikor a barokk stílus mintegy kimerült, mint az építőművészet megváltozása lépett fel, s nem lehetetlen, hogy utódaink is hozzáfordulnak egykor, ha szükségét érzik művészetük feljuttatásának.

A görög építésznél, főképp az oszlop és gerendázat a jellemző, ezek tartották a kinyuló nyeregetetőt. A mennyezetet kőlapok alkották bemélyedésekkel és díszítésekkel. Ez az ugynevezett kazettás mennyezet, mit a mi építészeink is átvettek. A görög építészet befolyása alatt fejlődött ki aztán a római építészet, a mely ennél fogva nagyon magán viseli a görög építészet jellegét. Nem is annyira ezt, mint az ornamentikát fejlesztették a rómaiak, sőt a díszítő testészetet meg is teremtették. — A mikor azonban a keresztényiség államvallássá lett, a római birodalom ledőltevel az építészet is baldokolt. — Különben is az új vallás nem fogadhatta volna el a pogányság fényes szűk templomait mintául. Az új vallásnak nagyméretű terekre volt szüksége, hogy az istentiszteleten a hívek nagy tömege lehessen jelen. Mintául vette tehát azt a tágas építményt, a basilikát, a mely a rómaiaknak

Hirek és vegyesek.

Ez új és a részvényesek általános megelégedését és tetszését méltán megérdemelt intézeti házat Balta-zár János jolsvai ev. lelkész mint részvényes — remek alkalmi beszéddel avatta fel, amelyből álljon itt ismertetőül a befejező rész: „S végül azt kívánom, hogy mint ezt a szép épületet az elemi csapás ellen, kívül három villámhárító van hivatva megvédeni, úgy védje meg magát az intézetet is mindenkoron a vezetőinek, tisztviselőinek, bel- és kültagjainak komoly bölcsessége, lelkiismeretes munkája és feddhetlen tiszta jelleme. Ilyen villámhárítók mellett a benső katasztrófák is az emberi számítás lehetőségeig lesznek kerülhetők.”

„És most kiáltuk oda hangosan és lelkesen felavatási ígék gyanánt a mi intézetünknek, hogy az Isteni gondviselés oltalma alatt városunk díszere, mindnyájunk büszkeségére, a jelen és a jövő nemzedékek igaz javára a siker jegyében fejlődjön, folyton virulva, éljen sokáig.”

Ezután Jurin Samu felügyelő bizottsági tag az intézet 38 éves multját nagy hűséggel s a legkisebb mozzanatra is kiterjedő pontossággal megírt s felolvasott munkájában ismertette, amelyért jegyzőkönyvi elismerést szavazott a közgyűlés, elhatározva a felavató beszéddel annak kinyomattatását is.

Az intézet e történelméből tudjuk, hogy az alakulások 60000 korona részvénytőke mellett az első évet 213211 kor. 44 fillér forgalommal zárták le és hogy az első vezetői közül jelenleg hatan élnek és pedig: Zajacz Károly, id. Czirbesz Sámuel, Muránszki Károly és Samu, Szikora András és Pazár István, az intézet létesítése körül Farkas György, Farkas András és Balásfy Béláé az érdem.

Hoffmann Miksa, jelenlegi vezérigazgató az 1903. üzletévről vonatkozó jelentését terjesztette be, amely szb-rint a takarékpénztár betétekben 371416 kor. 73 fill., váltókban 573706 kor. 35 fill., kötvényekben 298685 k. 53 fill. forgalmazott s összes forgalma 1555209 korona 55 fillért tesz ki. Vagyona: készpénz maradvány 43932 kor. 49 fillér, kötvény és jelzálog kölcsönök: 903115 k. 13 fillér, Váltótárca: 177949 kor. 35 fillér, ingatlanok: 65275 kor. 10 fillér, építkezési számla: 74080 k. 45 f., értékpapírok: 118552 kor. stb., összes vagyona 1387165 kor., melylyel szemben részvénytőke 120000 kor., tartaléktőke 60459 kor. 83 fillér, rendelkezési alap 2098 k. 56 fillér, nyugdíj alap 3974 kor. 25 fillér, hízalap 5500 kor., betétek 1163819 kor. 38 fillér, fölös kamat: 8813 kor. 40 fillér, az 1902 és 1903. évi üzleteredmény 21568 kor. 58 fillért stb., összesen 1387165 kor. terhet tüntet fel.

Részvényenként 25 kor. osztalékot fizetett a pénztár.

Az igazgató jelentését örömmel vette a közgyűlés, mint újabb bizonyítékát annak, hogy az intézet a jelenlegi vezérigazgató tíz éves vezetése mellett a legjobb kezében a folytonos virágzás és gyarapodás útján van miert is igazgatóság és felügyelőbizottságnak osztatlan bizalommal a felmentvényt megadta; elismeréssel volt a tisztakar iránt is.

A mennyiben a nyugdíjalaphoz a pénztárnak az évi 400 kor. hozzájárulása csekély, elhatározta a közgyűlés, hogy tisztviselőt a magántisztviselők orsz. nyugdíjintézetébe, a pénztár terhére felvételi — a mellyel az intézet vezetőségét bízta meg.

A gyűlés után részvényesek a fehér asztalhoz gyűltek egybe, a mely alkalommal is Hoffmann Miksa vezérigazgató, aki rendkívüli tevékenységgel az intézetet a 10 év alatt nem remélt magas fokra emelte, általános ünnepeltetés központja volt s ennek Petrenko János volt a tolmácsolója; az igazgató mellett Basilidesz Gusztáv polgm. egészségére üritettek, aki mint igazgatósági tag, ügyész, majd mint igazgató s közgyűlési elnök 35 éven át tett az intézetnek hasznos szolgálatokat.

Az áldomás az esteli órákban ért véget.

vásárhelyül és törvénykezési czelokra szolgált. E templom típus a következőképp formálódott: Hosszu négyszögű építményt két vagy négy oszlopsor osztott fel hajókra; a középső legszélesebb és legmagasabb volt. Ez oszlopok tartották az elválasztó falakat, a melyek a főhajó két oldalán ablakokkal voltak áttörve. Az építészeti és díszítő formák azonban igen szegények voltak. E basilika jelölte ki különben az építészeti fejlődési irányát, mely a XI. és XII. században ment végbe és pedig az által, hogy kopolaszerű tonynnyal látták el, erős pillérekkel és vastag falakkal alkalmazták, minthogy a basilikát általában boltították. Ezen ugynevezett román stílusból fejlődött ki aztán a csuesives stílus, melyet formája és szerkezete után neveznek így, másképpen pedig góth-stílusnak nevezik. Legjellemzőbb oldala az, hogy az oldalnyomást csökkentette azáltal, hogy a nyomásnak kitett pontokon támaszokat alkalmazott s ezáltal az oldalfalnak a nagy szerepe megszűnt. Az egész rendszer tehát karcsusan emelkedő pillérekből s ezekből kiágazó boltgerincekből és támpillérekből állott, míg a boltsüvegeknek és falaknak alárendelt szerep jutott. Bár ez építési mód a legkisebb izéig szerves és egységes volt, alig 300 évi virágzás után le-tűnt. A XVI. század társadalmát már nem elégíti ki a góthika. Az építészeti megváltó új formát az antik építésben vélték felfedezni és pedig elsősben az olaszok. E kor építési stílusát renaissance stílusnak nevezik. Új rendszerrel ennél nem találkozunk. Nehéz négyszögű kövek-ből, a melyeknek felülete durva, épül a homlokzat. Az ablakok négyszögűek, vagy félkörrel záródnak s középső-oszlopokká válnak; az egyes emeleteket parkányok választják el. Általában alkalmazzák az antik formákat, de csaknem mindenki a saját felfogása szerint alakítja s classikai motívumokkal ruhazza fel. Ezért beszélhetünk olasz, francia, német stb. renaissance építési stílusról. Az itt felsorolt építési stílusok mindegyikére találunk példát hazánkban, csak hogy a szüntelen harezok s a számtalanszor megújuló települések következtében igen sok rombolás történt s így építészeti műemlékeink csak csekély számban maradtak fenn; az esztergomi kápolna, a bártfai városháza, a budai Mátyás templom, a kassai dóm, az eperjesi Klobusieczy ház, a jáki templom stb. Általában a felvidék csaknem minden városában találunk renaissance épületekkel, melyek ha nem is dicsekednek az anyag pompájával, mint Olaszország márvány-palotái, annyi művészi vonást tüntetnek föl, hogy bárkit is meggyőzhetnek az építőipar magas, művészi fejlettségéről. (Folytatjuk.)

Tea-estély. A kaszinó vigalmi bizottsága által f. évi márczius hó 6-ára tervezett „tea-estély“ fontos ok miatt bizonytalan időre elhalasztott.

„Isolálva.“ E czim alatt a kitünő tollu s magas műveltségéről és sok tudásáról megismerzte ismert Han-vay Zoltán, ki a politikai és egyéb eseményeknek esen-des, de annál élesebben látó megfigyelője, egy rópiratot adott ki, melyet gróf Tisza Istvannak és baró Banffy Dezsőnek ajánlott. A „hanvai remete“, kinek legutóbbi „Pünkösdi elmélkedések az ex-lex Nro. II telett“ czimú rópirata általános kedvező fogadtatásra talált, jelen művét is nagy gondal irta meg s vele még foglalkozni fogunk.

Uj ügyvéd. Dr. Törköly József, a rimaszombati áll. elemi iskola igazgatójának kiváló szorgalmu és tehetséges fia, f. évi márczius hó 1-én sikeresen tette le az ügyvédi vizsgat s a mint halljuk, ügyvédi irodát Rimaszombatban szandékozik nyitni. Gratulálunk!

A vármegyei aljegyzők Budapesten tartott országos értekezleten Gömörmegyét Komáromy István vármegyei aljegyző képviselte s a tárgyalásokon élénk részt vett.

Kinevezés. Vadnai Károly, a helybeli m. kir. pénzügyigazgatóság irodavezetője, a zombori m. kir. pénzügyigazgatóság mellé beosztott számvevőséghez számellenőrré nevezetett ki.

Polgármester választás Nagy-Röczen A Stefancsik Károly halálával megürült polgármesteri szék betöltése élénken foglalkoztatja Nagy-Röcze város kö-zönségét. A mint értesülünk, a választók legnagyobb része dr. Mihalik Dezsőt akarja a polgármesteri székbe emelni. A választás mindenestre szerencsés, mert dr. Mihalik Dezsőt mindnyajau olyan széles képzettségű, tettvagyó és akarakterős fiatal embernek ismerjük, a ki a polgármesteri széken csak javára és díszére valónak va-róságának. Kívánatos volna, hogy a választás egyhangulag történjen, bar laptársunk a „Rozsnyói Híradó“ a helyet-tes polgármester választásról írott cikkében jelezte, hogy a vizsálykodás magva el van birtve. A pályázati hatá-rídő különben folyó hó 21-én jár le és majd akkor közölni fogjuk a pályázók neveit.

A konzerv-gyár fiatal könyvelője Bardorffer Arthur — az osztrak magyar banknál nyervén alkalmazást — mostani állásáról lemondott; Mindszenty Kálmán nép- és iparbanki könyvelő pedig eddigi állásáról leköszönvén, Debreczenben rövidesen elfoglalja a Dordrecht biztosító társaságnál nyert kerületi főügynöki állást.

Iparfelügyelő vizsgalata. Lányi P. ipar-felügyelő mult szerdán városunkban tartózkodott s vizs-gálatott tartott a nyomdákban, a gőzmalomban és a kon-szervgyárban. A felügyelő mindenütt gondos körültekintéssel apróra vizsgálta a helyiségeket és mindenütt el-rendelte a szükséges intézkedéseket; különös figyelmet fordított a hygienikus teendőkre, melyek betartását a tulajdonosok személyes felelőssége mellett lelkükre kötötte.

Halálozás. Safranka Daniel helybeli női szabó, kit városunkban nagy idő óta szelében ismertek. febr. hó 25-én, 85 éves korában meghalt. Sohasem volt beteg a szép kort ért munkás férfiú, két-három nappal halála előtt ledöntötte a betegség. Temetése nagy részvét mel-lett ment végbe.

Jelmezestély. A polgári olvasókör helyiségeiben f. hó 5-én megint beköltözik az élénkség, s tanyát üt a csapongó vig kedv! Az emberek összeszagnak, — a fiatal szép leányok szebbnél-szebb jelmezekről ábrándoznak s álmukban is megjelenik egy-egy szép domino, egy-egy harlequin, vagy egy pajkos Amor a nyilacsákkal. Az utcazón, az üzletekben öles plakátok hirdetik, hogy va-lami tarsangi „nagy bolondság“ készül a körben, hol a fiatalság és a leleményes rendezőség gondoskodik arról 5-én, hogy az ex-lexes világ bubánattal telt hangulatát, meg a sok keserűséget egy korona aran mindenki elfe-lejtsse s Karnevál herczegtől, ha kissé későn is, de tisztos bucsut vegyünk. Bizonyos, hogy a polgári olvasókör helyiségei szűkek lesznek ez alkalommal.

A rimaszombati állami gyermekmenhely ügye. A városunkban tervezett állami gyermekmenhely elhelyezésére — mint már megírtuk, — a hatóság a régi temető, most Erzsébet-ligetnek nevezett területet ajánlotta fel az államnak, mely terület szépen befásított s egészséges fekvésű voltánál fogva annak idején a mi-nisterium kiküldöttei részéről is kiválóan alkalmasnak találtatott. Annál meglepőbb, hogy a napokban a minis-terium arról értesítette a várost, hogy a kijelölt területet nem fogadhatja el, mert az átalakítás és a berendezke-dés költségei ugy az államra, mint a városra tulmagas költségeket háritana. A ministerium ugyanis az egész területet parkirozni óhajtotta, a nagy költségek miatt azonban inkább a területet utasította vissza. Minthogy a ministerium egyidejűleg új terület kijelölésére is fel-hívta a várost, hatóságunk — mint értesülünk — há-rom kiválóan alkalmas új területet is szemelt ki, a me-lyeket az államnak szabad választásra felajánl. Ez pedig nem volt könnyű dolog, mert a város tulajdonában csak az egyetlen vásártér lévén, mint a jelölt czélra igen al-kalmas terület. — a másik két területet magán tulaj-donban lévő telkek közül kellett kiválogatni, minek hi-rére az érdekeltek igyekeztek magokat a károsodástól megóvni. Pedig egy közérdekű intézmény létesítése kér-désénél a város fejlődése s építkezése is, mint mindnyá-junk érdekét előmozdító szempont is figyelembe vehető volna a telektulajdonosok részéről. Ugy halljuk, hogy a hatóságnak ezen szempontokat sikerült érvényre juttatni a telektulajdonosokkal szemben, s ezek hajlandók voltak telkeiket elég méltányos áron átengedni a nagyszabásu humanistikus intézmény céljaira.

A polgári olvasókör védnöksége alatt álló temetkezési egylet febr. 28-án a polgári ol-vasókör helyiségében Rábely Miklós elnökölte alatt tartotta közgyűlését a tagok élénk érdeklődése mellett. A mult évi számadásokat a közgyűlés tudomásul vette. Ez a közgyűlés az intézmény életében nevezetes pont volt, amennyiben a humanus és jótékony célokat szolgáló temetkezési egylet tíz éves működése záródott le ezzel. Az eredménnyel, mely a tagoknak csaknem kétszázötven esztendőben való segélyezése volt, meg voltak elégedve. A vezetőség önzetlen munkával törekszik arra, hogy az in-tézmény iránt való érdeklődést fokozza s az anyagi és erkölcsi gyarapodást előmozdítsa. Az iparosok nyugdíj-

intézménye javára a közgyűlés 10 éven át évi 100—100 korona adományt szavazott meg.

Előadás az aggteleki barlangról. Miskol-czon — mint a „P.-H.“ írja — Szigmeth Károly, a Kárpátgyesület alelnöke, vasárnap, az ottani közművel-ődi és muzeumgyesület meghívására, 1200 főnyi hall-gatósg előtt „Az aggteleki barlang és a sziliceai és tor-nai fensik“ cimmal előadást tartott, melyet 111 vetített képpel kísért. Előadás után a vendég tiszteletére társas-vacsora volt.

A rozsnyói rabbiügy. A „P. H.“-ban e czim-mel olvassuk a következőket: „A rozsnyói izr. hitközség-nek két rabbija van. Ennek az odiosuz ügynek története van. A hitközségnek eredetileg egy rabbija volt. Lem-berger Lipót, aki mellé dr. Weiszkopf Artur szem-élyében magyar hitzónokot választottak. Midőn Lem-berger rabbi két évvel ezelőtt meghalt, utódjaul dr. Weiszkopft választottak meg. A választást az anya-községi kerület, azon az alapon, hogy a kerület fiokköz-ségét a rabbiavasztásnál mellőzték, megfellebbezte. A vármegyei közigazgatási bizottság helyet adott a felleb-bezésnek és új választást rendelt el. A második választásnál az elhunyt rabbi fia, Lemberger Izsó kapott egy-par szótöbbséget s ő lett a rabbi. Ekkor az anyahitköz-ség több alaki hiba miatt megint megfellebbezte a va-lasztást, mire a vitas ügy a közoktatásügyi minister ele került. A végleges ministeri döntés ugy szoltott, hogy Lemberger Izsó a kerület, dr. Weiszkopf Artur pedig az anyahitközség rabbija marad. Ugy a kerület, mint az anyahitközség külön fizeti a saját rabbiat. A rabbiütetes felett újra kitört a harez a kerület és az anyahitközség között. A kerület azt vitatja, hogy miután Lemberger Izsó rabbit a hitközség és a kerület együtt választotta, következésképen együtt is tartoznak fizetni. Az anyahit-község a ministeri döntésre helyezkedik és nem haj-landó bozzajarulni a kerületi rabbi fizetéséhez. Így a vitas ügy megint a közoktatásügyi minister elé kerül.“

Kereskedők értekezlete. A helybeli kereske-dő-testület, abbol az alkalomból, hogy az országos mag-yar kereskedelmi egyesület csatlakozásra hívta fel, f. é. februar hó 26-án d. u. 3-órakor a városhaza tanacs-ter-mében népes értekezletet tartott, amelyen a kereskedők számottevő tagjai közül többen vettek részt. Az elnökő Braun Zsigmond üdvözölte az egybegyűlteket és is-merette az értekezlet tárgyát, buzdítva a kartarsakat az együttműködésre. Ezután Grosinger Miksa kamarai tag hosszabb beszédben vázolta az itteni kereskedő tes-tület működését. A testület körülbelül 1840-ben alakult és jogköre az ipartörvény alakulásai következtében, ma már nagyrészen hatálytalan és így azt a czélt, amit évtizedeken át alapszabályai értelmében szolgálni hivatva volt, nem szolgálhatja; indítványozza, hogy a már ugys haldoklófélben lévő testületet keltsék új életre; szerve-zék ujja a mai kornak és a városi viszonyoknak megfe-lelően, legyen az Gömörvármegye széktüleyéhez méltó testület, hogy abban vármegyénk összes kereskedőt cso-portosíthassuk, — kéri kartarsait, hogy az eddig tanusi-tott közönyt félretelve, vállvetve iparkodjanak ez eszmét megvalósítani, ha azután sikerül a testületet új életre keltetni, tömörülve csatlakozzanak az országos magyar kereskedő egyesülethez, és iparkodjanak közös akarattal ennek zászlaját, amely az ország százhuszezer kereske-dőt akarja egységes szervezetbe foglalni, diadalra jut-tatni. Ezután előterjeszti az országos magyar kereskedők egyesülete végrehajtó bizottsága által beküldött felhívás-nak 12 pontját, melyből meg tudjuk, hogy a szövetség feladata egyesíteni az ország minden részében lévő ke-reskedőket, hogy a testületet megillető befolyás érvényre juthasson, a kereskedelmi érdekek a választásoknál kellő képviselést nyerhessenek, a kereskedői önérték fokoztas-sék, helyreállítsa és ápolja az egyes foglalkozási ágak közt megzavart békét stb. stb. Grosinger indítványait ál-talános helyesléssel fogadták. Dickman László test. jegyző ezt még azzal töltötte meg, hogy küldessék ki egy alapszabály tervezet készítő bizottság, amely munkáját mihamarabb gondosan befejezve, egy újabb közgyűlés elé terjessze. Braun Zsigmond elnök felkéri Grosinger Mik-sát, Dickman Lászlót, Lévai Izsót és Róth Gézát, kik az alapszabály-tervezetet elkészítik. — Ezzel az értekezlet véget ért.

Gyermekek és anyák elhelyezése. A Buda-pest székesfővárosi gyermekmenhelyről nagy számu cse-csemőt adnak ki anyástól vidékre, arra alkalmas csalá-dokhoz. A kik ily csecsemőt és ennek anyját magukhoz fogadják, havi 14 korona tartásdíjat kapnak. Az ilyen családál elhelyezett anya a család fejének a felügyelete alatt áll s általa a házban és a házon kívül mérsekel munkára szorítható oly mértékben, hogy ez az anya táplálási képességét ne csökkentse, s gyermeke gondozá-sában őt ne korlátozza. A kik ily csecsemőt anyjával együtt Rimaszombatban magukhoz venni hajlandók s az olyan saját gyermeküket 6 hónap óta tápláló anyák, kik anyjuk nélkül kihelyezendő csecsemőt táplálós végett havi 14 koronáért elvállalnak, jelentkezzenek folyó évi már-czius hó 5-éig dr. Kármán Aladár teleporvosnál.

Színészet. Mezei Kálmán, a munkács beszter-czei szinikerület igazgatója egy héttel megtöltötte Rozs-nyón előre tervezett tartózkodását, a mit anyival inkább megtehette, mert ott a közönség a pártolásra méltó, jól szervezett társulatot kellően támogatja. Az igazgató maga is — ez pedig nagy ritkaság — elismeréssel beszélt a rozsnyói publikum szinpartolásáról. Régi dolog különben, hogy ott a színészek mindig jobban meg vannak elégedve, mint nálunk, pedig itt az értelmiség meg a tisztviselői kar jóval nagyobb számu. A társulat márczius 8-ikán kezd meg városunkban működését s az igazgató követ-kező jelentést adta ki: „Van szerencsém Rimaszombat város nagyérdemű közönségét tisztelettel értesíteni, hogy elsőrendű erőkből szervezett népszinmű, dráma, vigjáték, opera és operett szinartulatommal, valamint saját szin-házi zenekarommal kizárólag 20 előadásra tervezett zsi-niévadot 1904. márczius hó 8-án, kedden a „A tavasz“ nagysikerű operett ujdonsággal megkezdem Társulatom névsora: I. Müszaki személyzet: Mezei Kálmán igaz-gató, főrendező, Rajz Ödön, szakrendező, Kiss Pista, szakrendező, Ligeti Géza, karnagy. Polgar Antal ügyvéd. Tubai Mihály sugó, Bogyó Zsigmond diszlettestő, Javor Ilonka, pénztárosnő, Udvari József, szabó, ruhatáros, Fekete János, disztemester. (2 segéddel), Dávidházi Imre, szertáros, (2 segéddel), Fehér Viktor, szereplő, szolga II. Eladó személyzet: Nők: Harkányi Giz-lta, operett szubrett primadonna, Reviczky Etel, operett- és népszin-

mű primadonna, Berczik Margit, koloratur énekesnő, Lendvay Miczi, énekesnő, Lőrinczy Erzs, hősnő, Jávor Aranka, szende, Niczkyné Iona, anya Mezeiné Erzs, társalgási, Lőrinczy Aranka, anya, Barna Ilona, komika, Ujfalusi Bella, tánczosnő, Rajz Irén, tánczosnő. Férfiak: Mezey Kálmán, jellemkomikus, Kiss Pista, operett- és népszínmű bariton énekes, Szabó Pál operett tenor énekes, Rajz Ödön, hős és jellem szerelmes, Bogyó Zsigmond, operett buffó-komikus, Tukoray Loránd kedélyes apa, Kis Árpád szerelmes és bonvivant, Heltai Hugó, síheder és énekes, Sebastyén József, lyrai szerelmes és énekes, Ignát József, segédkomikus, Polgár Antal, apa, 6 kar- és segédzsinór, 6 kar- és segédzsinór III. Zenekar: Ligeti Géza, karnagy, Cornelius Jean, zenekarigazgató, violín I., Szlavik Ede, violín I. Andorfi Ferencz, violín II., Ranhardt János, viola, Ritschl József, cello (kisebbség), Mleinek Rezső, nagybőgős, Putz Károly, klarinett, Stastny József, fuvola. Bérletben kötelezőleg színtre kerülő ujdonságok: Bob herceg, Tavasz, Bajusz, Makrancos hölgyek, Vándor legény, Doktor kisasszonyok operettek. Ghetta, Sötétség, színművek. Aranyhíd bohózat. Menyecskek népszínmű. Éjjeli menedékhely színmű. Bérletet az első három bemutató előadás után nyitok Színpadom a „Három Rózsa” nagytermében épül. Kelt Rimaszombat, 1904. február 27-én. Mély tisztelettel: Mezey Kálmán, a beszterezbenyanya munkácsi színikerület igazgatója.

A „Szegény-Gyermek-Könyha” javára a mult heten a következő szives adományokat vettem: Nagy Ferencz né sz. Bronts Gizella 10 korona, Kohn Adolf 75 drb. perecz, Erdélyi Mihály turó, Mária Lászlóné 4 korona, öz. dr. Szabó Samuné 4 korona, Széman Endre 10 korona. Fogadják jószágukért halás köszönetemet. Rimaszombat, 1904. évi márczius hó 1-én.

öz. dr. Marikowszky Istvánné

Anyakönyvi kimutatás A rimaszombati áll. anyakönyvi hivatalnál január-február hónap a következő születések, házasságok és halálozások jelentettek be: Született összesen 34 gyermek. Ebből élve született 15 fiu, 14 leány, halva született 3 fiu, 2 leány. Házasságok kötötték: Kovács László és Mázik Erzsébet egyvallásnak, Keresztessy József és Benyo Gizella egyvallásnak, Káróss János és Korenkó Maria egyvallásnak, ifj. Uhrin János és Darnyi Maria vegyes vallásnak. Egyed Miklós és Gaján Irén vegyes-vallásnak, Sipos Dániel és Szalai Marcella vegyes-vallásnak. — Elhaltak: Tóth István 59 éves, Pakó István 7 hetes, Gyurán János 80 éves, ifj. Kovács László 9 hónapos, Vleesko Paulina 1 éves, öz. Szabó Istvánné 64 éves, *Vatthay István 52 éves, *Smalko Mária 5 hónapos, id. Belanyecz Pál 65 éves, *Házik Pál 75 éves, *Ratkowszky Lajos 68 éves, *Gál János 66 éves, *Zöldi Erzsébet 10 hónapos, id. Tóth István bábonyi 81 éves, Tóth Józsefné 50 éves, Vályi Pál 79 éves, öz. Demeter Mártonné 76 éves, Kubacsék Erzsébet 2 éves, *Seres Ferencz 6 hónapos, *öz. Molnár Istvánné 56 éves, Szabó Lajos 52 éves, Lentovszky József 75 éves, Ziber Mihály 71 éves, *id. Balczó János 46 éves, *Kréth József 2 éves, *öz. Martinesz Károlyné 52 éves, *Bódis Sándor 1 éves, *Mohácsi Mihály 36 éves, Greiner Hermanné 60 éves, *Csank József 95 éves, *Stefan Zsuzsanna 79 éves, *Banóczy Vörös Sándor 24 éves, *Botos Árpád 1 napos, *Zmet József 30 éves, öz. Lökös Karolyné 69 éves, Tothy István 71 éves, *ifj. Almási Samuel 20 éves, Galyas Sándor 4 hónapos, Vagner Vilmos 4 hónapos, *Nagy Barna 3 hónapos, *Unter Jánosné 41 éves, Galanty Margit 18 napos, *Tomáska Béla 5 hónapos, *Pillár Márton 59 éves, Safranka Dániel 85 éves. — A *gal jelöltek részben a közkörházban, részben a m. kir. gyermekmenhelyen haltak el.

Nyugtázás. A rimaszombati egy. prot. főgymnázium ifjusága által folyó hó 13-án rendezett jótékony célú hangversenyen a bevétel volt 337 kor. 10 fill., kiadás 202 " 78 " tiszta maradvány 134 " 32 Felülfizettek az alkalommal: Farkas Zoltán, Gereser Ferencz (Csépany), Molnár József, Soós Ferencz 10-10 kor., öz. Bánhidy Istvánné, Terray István 5-5 kor., Perl Adolfné (Balassa Gyarmat) 4 kor., Drusner György 3 kor., Jurasko Jakab, Vajda Gyula 2-2 kor., Zachar Gusztáv 1 kor. 60 fill., Barna Imre, Dobos Jenő, Frank Menyhért 1-1 kor., Batta György, N. N., 40-40 fill., Chiznyan József, Marton József, Michelstädter Jenő, Molnár István, Rentka János 20-20 fill. Fogadják e nemesszivü adakozók ez uton is a rendezőség halás köszönetét.

Eladó.

150 mm. **anya-széna**, 60 mm **arju**, 161 kereszt **buza-szalma**, 65 esomó **zab-szalma**, — ezenkívül **ekék, boronák, szecska- és répavágó, kukker-lószerszám** eladók **Róth Lajos** rimaszombati lakosnál. 1-2

Gömöri Ede

vendéglőjében jó minőségű **csongrádi bor** literenként 30 krért kapható házakhoz kihordva.

Saját termésű

ajnácskői és almágyi borok a következő minőségűek kaphatók:

1903. évi termésű új bor pecsételt literes üvegekben 45 kr.
1902. évi termés pecsételt literes üvegekben 35 kr.
5 éves kitünő vörös bor literenként pecsételt üvegekben 60 kr.
Kütünő 8 éves fehér bor $\frac{7}{10}$ literes üvegekben — különösen lábadozók és betegek részére nagyon ajánlható 1 frt 05 kr.
Az üvegre **külön 5 kr.** letét teendő le.

Benyo Lajos és Benyo Károly örökösseinél, Szijjártó-utca 12. szám alatt.

A „Tompa”-szállodában
Gede István vendéglős kitünő minőségű **putnoki ó-bort** — utczán át kimérve — literenként 30 krért árusít. 4-*

A rimaszombati új főgymnasium

közlelben a **Losonczi-utca 51. sz.** alatt levő s egy nagyobb utca és kisebb udvari lakásból álló ház, udvarral, kerttel és mellékhelyiségekkel együtt **szabad kézből eladó** — Ertekezhetni ugyanott **öz. Borsody Károlynénál.** 1-4

Üzletáthelyezési jelentés.

Van szereném a nagyérdemű közönségnek tudomására adni, hogy **február hó 15-étől** jó hírnévnek örvendő

férfi szabó üzletemet

öz. Miskolczy Istvánné ezukrászdája mellé helyeztem át. Egyben tisztelettel jelentem, hogy **üzletemet hazai gyártmányu, legjobb minőségű kész férfi és gyermekruhákkal** bővíttem ki, melyeket a **legjutányosabb** arakon boesátom a t. vevőközönség rendelkezésére.

Továbbá raktáron tartom a **legfinomabb hazai, angol és brünni** szöveteket, melyek a legkényesebb izlést is kielégítik.

Magamat a nagyérdemű közönség jóakaratu pártfogásába ajánlva, pontos és jó kiszolgálást biztosítva, maradok kiváló tisztelettel

Rimaszombat, 1904. évi február hó 20-án.

Tomay Alajos.

Eladó ház.

Rimaszombathban, a **Pokorágyi-utca 40. szám** alatt fekvő házas telek, mely három utczára néz fronttal, s így kisebb telkekre czélszerűen felosztható; és a mely áll 680 □-öl területen; a lakás pedig rendelkezik 6-szobával, konyha, kamara, pin-czével és a szükséges minden mellékhelyiséggel, **szabad kézből eladó.** — Ertekezhetni lehet a ház tulajdonosával: **Lukács Géza** rimaszombati lakossal. 2-3

Pályázati hirdetmény.

Nagyőröcze r. t. városánál elhalálozás folytán megüresedett

polgármesteri állásra,

mely 2800 korona fizetés, 600 korona lakbérrel van összekötve, ezennel pályázat hirdettetik.

Az 1883. évi I. t.-cz. 5. §-ának VII. pontja értelmében megkivánt elméleti képzettséget igazoló s eddigi foglalkozásról szóló hiteles bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények **1904 évi márczius hó 21-ik** napjáig bezárólag Nagyőröcze város polgármesteri hivatalához benyújtandók.

A választás **1904. évi márczius hó 26-án** fog megtartatni.

A pályázók kötelesek kimutatni, hogy a magyar nyelven kívül a tót nyelvet is legalább szóban bírják.

Nagyőröcze, 1904. február hó 19-én.

Homola András, városi tanácsos.

2-2

h. polgármester.

Gentry

legjobb csontlevélpapir.

Kapható:

Rábely Miklós

könyv- és papirkereskedésében Rimaszombat.

Készít:

meghívókat, eljegyzési és lakadalmi értesítéseket, mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkákat izlésesen és jutányos árban.

Kiadó lakások.

Tamásfalán (a volt Molnár Lajos-féle házban) **két lakás:** az egyik 4 szobás, a másik 2 szobás, a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel **1904. év május hó 1-től** bérbe kiadó — A lakások megtekintése, valamint a feltételek iránt értekezhetni lehet **Szabó József** mészáros tulajdonossal. 4-*

Saját termésű bor-eladás.

Alólírott tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, miszerint **Deák Ferencz-utcai lakásomon** kitünő minőségű és zamatu valódi almágyi régi tőkén termelt hegyi bor, literes pecsételt üvegekben **35 és 40 krért** kapható

Üvegre letét külön 5 kr.

Továbbá: a **Ferenczy-utca 6. szám** alatt lévő épületben a törvényszék, megyeháza és új gimnázium közelében

egy 3 szobás utcai lakás

hozza tartozó mellékhelyiségeivel **folyó évi május hó 1-től bérbe kiadó.** — Rimaszombat, 1904. január hó.

Benyo Béla,

10-*

almágyi szőlőbirtokos és bortermelő.

Tavaszi vetésre ajánlunk

míg a készlet tart; kitünő minőségű, bő termő

Diadal-zabot. — Probstei-zabot.

Métermázsanként **13** koronáért rimaszécsi magtár vagy vasuti állomás, akkút. — Valódi **Hanna árpát** és **tiszta bükkönnyt 14** koronáért. — Megrendelések intézendők: **Herczegi főintézőség Rimaszécs.** 4-4

Póthirdetmény.

1035 sz. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, miszerint a **rimaszombati takarékpénztár** végrehajtónak **Zehery László és neje Szontagh Gizella** végrehajtást szenvedők elleni 3220 korona s járuléka iránti végrehajtási ügyében 9182—1903 szám alatt kibocsátott árverési hirdetményben a rimaszombati 281. számú telekjegyzőkönyv 764 765 hrzi számú csür és kertből a B 3 alatti Zehery Lászlót $\frac{1}{4}$ részben megillető jutalékra 21 korona; és

a rimaszombati 998. számú telekjegyzőkönyv A. 1-4 sorszám alatti Zehery László és neje Szontagh Gizella beltelkerei és azokon épült 10. 10/b 10/c. és 10/d. szám alatti házakra és melléképületekre 2419 kor. kikialtási árban Rimaszombati 281. számú telekjegyzőkönyv 764 765 hrzi számú csür és kertből a B 3 alatti Zehery Lászlót $\frac{1}{4}$ részben megillető jutalékra 21 korona; és

Velez, kir. tszéki albiró.

Tüzifa eladás.

A rimaszombati vasuti állomás melletti rakodó helyen:

I-ső osztályu hasábos bükkfa 1 méter 6 kor.

Ugyanez egyszerre 4 méter vételnél 22 kor.

II od osztályu dorong bükkfa méterenként 5 kor.

Utalvány váltandó **Blumenthál L.** ital-mérési üzletében, Jánosi-utca 14. sz. 3-5

Hirdetmény.

85. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **Gömör-Kishontmege betegápolási alappénztár** végrehajtónak kiskoru **Kovács János** végrehajtást szenvedők elleni árverési ügyében a végrehajtási árverést az 1881. évi 60. t.-cz. 144. és következő §§-ai értelmében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő, Osgyan községben fekvő s az osgyáni 94. számú telekjegyzőkönyv A. I. 2-17. sorszám alatt foglalt $\frac{1}{2}$ urbéri külbirtokból a B. 17. alatti kiskoru Kovács Jánost $\frac{1}{8}$ részben megillető jutalékra 676 korona; és

az osgyáni 187. számú telekjegyzőkönyv 113. hrzi számú beltelekből és azon épült 96. szám alatti házból, a B. 9. alatti kiskoru Kovács Jánost $\frac{1}{8}$ részben megillető jutalékra 320 koronában ezennel megallapított kikialtási árban elrendeltetik s annak megtartására határozat 1904. évi április hó 8-ik napjának d. e. 10. órájait Osgyan községében, a községi bíró házához tüzte ki, mely alkalommal a fent körülírt ingatlanok a becsáron alól is el fognak adatni.

Árverelni szándékozók tartoznak a kikialtási ár 10 %-át, azaz 67 korona 60 fillér és 32 koronát készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170 §-a értelmében bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállitva elismervényt az árverés megkezdése előtt átszolgáltatni. Rimaszombati kir. törvényszék mint tkvi hatóság 1904. évi január hó 12-én.

Velez, kir. tszéki albiró.